

SIRPA PUHAKKA

Politiikan tekstistä journalismin tekstiksi

Miten kertoja operoikaan EY-välikysymyskeskustelun uutisoinnissa

Tarkastelen artikkelissa kahden esimerkkiuutisen pohjalta sitä, miten politiikan tekstiä 'käännetään' uutisjournalismin tekstiksi. Erittelemäni uutiset ovat osa maaliskuussa 1993 esitetyn Suomen EY-neuvottelutavoitteita koskeneen välikysymyksen uutisointia Helsingin Sanomissa ja Kansan Uutisissa.

Käsittelen aluksi poliitikkojen EY-välikysymyskeskustelussa käyttämiä puheenvuoroja politiikan tekstinä. Lähestyn tästä tekstistä toimitettuja uutisia narratologiasta lähtöisin olevan kertojan käsitteen avulla. Erotan uutisissa kertojan diskurssin ohella henkilöiden ja sivuhenkilöiden diskurssit.

Esittelen HS:n ja KU:n uutiskertojen tapaa operoida ja organisoida politiikan tekstiä uutistekstiksi sekä sitä, miten ne suhtautuvat yhtäältä hallituksen ja toisaalta opposition edustajien EY-puheisiin.

■ Osa opposition kansanedustajista teki maaliskuussa 1993 Vasemmistoliiton aloitteesta Suomen EY-neuvottelutavoitteita koskevan välikysymyksen (jatkossa EY-välikysymys) Ahon hallitukselle. Välikysymyskeskustelu alkoi eduskunnassa 9.3. ja päättyi seuraavan vuorokauden puolella kello 00.21. Täysistuntokeskustelussa käytettiin 81 puheenvuoroa, joista kahdeksan oli ministereiden (pääministeri Esko Aho, ulkomaankauppaministeri Pertti Salolainen ja ulkoministeri Paavo Väyrynen). Hallituspuolueiden kansanedustajat käyttivät vain seitsemän puheenvuoroa ryhmäpuheenvuorojen lisäksi. EY-välikysymyskeskustelu koostui siis valtaosin opposition puheenvuoroista.

Esittämällä välikysymyksen oppositio arvostelee hallituksen politiikkaa. Se voi pyrkiä kaatamaan hallituksen, mutta se voi käyttää välikysymystä myös saadakseen hallitukselta tietoa jostain merkittäväksi katsomastaan asiasta. (Nousiainen 1992, 190) Maaliskuussa esitetyllä EY-välikysymyksellä ei ollut poliittisia edellytyksiä hallituksen kaatamiseen. Sen sijaan välikysymyksen tekijät pyrkivät herättämään keskustelua Suomen EY-neuvottelutavoitteista. Lisäksi välikysymyksen tekijät (Vasemmistoliitto, vihreät, osa SMP:n kansanedustajista sekä kristillisten eduskuntaryhmästä eronnut Vesa Laukkanen) halusivat tietoa hallitukselta Suomen EY-neuvottelutavoitteista.

Välikysymys on myös keino pyrkiä vaikuttamaan tiedotusvälineiden agendaan. Välikysymyksen esittäjät pyrkivät herättämään Suomen EY-neuvottelutavoitteista laajempaa keskustelua kuin mikä lopulta tiedotusvälineiden kautta toteutui.

Välikysymyskeskustelun uutisointi perustui 10.3. pääasiassa ministereiden EY-välikysymysvastaukseen ja eduskuntaryhmien puheenvuoroihin. Yöhön jatkuneesta

keskustelusta kohosi seuraavana päivänä (11.3.) uutiseksi ulkoministeri Väyrysen käsitys Suomen puolueettomuudesta. Tarkastelen tässä artikkelissa, miten välikysymyskeskustelun loppuosa uutisoitiin 11.3.1993 Helsingin Sanomissa ja Kansan Uutisissa.

Lähtöoletukseni mukaan tiedotusvälineet horjuttavat opposition näkemystä hallituksen näkemystä useammin. Ne myös rajaavat opposition näkemyksiä painotuksiltaan marginaalisiksi ja myös kokonaan julkisuuden ulkopuolelle. Lisäksi sitoutumattoman HS:n ja Vasemmistoliittoa lähellä olevan KU:n uutisoinnin voi olettaa poikkeavan toisistaan.

Poliitikkojen puheet tekstinä

Eduskunnan täysistuntokeskustelu on tarkoin säädeltyä institutionaalista puhetta (käytännöistä ks. esim. Noponen 1989, 176, 200-201, 220). Siihen yhdistyy (näennäisesti) spontaaneja aineksia ministereiden ja kansanedustajien ottaessa kantaa vastauspuheenvuoroissaan välittömästi keskustelussa esiintyneeseen asiaan.

Ministereiden ja kansanedustajien täysistunnossa pitämiä puheita voi verrata Palosen (1992) tulkintaan puolueohjelmasta kirjallisena genrenä, tekstilajina. Palosen mukaan puolueohjelmat pitäisi ymmärtää teksteiksi, joiden ”kirjoittamista, hyväksymistä, lukemista ja arviointia rajaa se, että se on kirjoitettu puolueiden pelikentässä” (Palonen mt., 370).

Palosen esittämästä näkökulmasta kansanedustajien ja ministereiden täysistunnossa esittämiä EY-puheenvuoroja voi tulkita puolueiden, ja laajemmin politiikan kentän, kontekstissa syntyneiksi politiikan teksteiksi (vrt. Palonen mt., 371). Samalla täysistuntokeskustelu on poliittista kamppailua, jossa kukin puhuja pyrkii yhtäältä vahvistamaan oman puolueensa asettamia tavoitteita ja näkemyksiä, toisaalta sulkemaan pois kilpailijoidensa näkemyksiä.

Eduskunnassa käytävää keskustelua voi luonnehtia myös näytökseksi (ks. esim. K. Pietilä 1989, Pekonen 1991, Heikkilä 1992). Toisaalta kansanedustajat pyrkivät mitä ilmeisimmin tavoittamaan ’omalle sanomalleen’ eduskunnan ulkopuolista yleisöä. Esimerkiksi van Dijk (1993, 268) mukaan poliitikot eivät puhu pelkästään kollegoilleen vaan myös muulle eliitille, erityisesti tiedotusvälineille ja sitä kautta laajasti koko väestölle.

Tiedotusvälineet ovat keskeisessä ’välittäjän’ roolissa toimittaessaan poliitikkojen EY-puheita kansalaisille (vrt. Aula 1991, 12). Viime kädessä uutisoitavan politiikan tekstin valitsee aina toimittaja/tiedotusväline.

Kertojan operatiivinen valta

Lähestyn politiikan tekstistä journalismin tekstiin ’käännettyjä’ uutisia kertojan käsitteen avulla. Veikko Pietilä on kehitellyt tätä käsitettä uutistutkimukseen soveltuvaksi (esim. V. Pietilä 1991a ja 1991b). Määrittelenkin kertojan käsitteen pitkälti hänen uutista koskevien pohdintojensa ja havaintojensa pohjalta.

Tarkoitan kertojalla toimittajan uutisen toimittamisessa käyttämää esitystekniikkaa (V. Pietilä 1991b, 177) erotukseksi toimittajan persoonallisuudesta. Siten usean-

kin eri toimittajan koostama juttukokonaisuus nähdään yhden kertojan tuottamaksi. Henkilöt pääsevät julkisuuteen uutisissa nimenomaan kertojan toiminnan kautta (V. Pietilä 1991b, 187).

Uutinen voidaan jakaa kertojan ja henkilön diskursseihin. Henkilön diskurssit muodostuvat niistä 'äänistä' — uutisaktoreista —, jotka esiintyvät uutisissa omalla äänellään (esim. suora lainaus). Samassa uutisessa saattaa olla useita henkilön diskursseja. Henkilön diskurssin voi muodostaa fyysisen henkilön lisäksi myös instituutio, yhteisö tai muu vastaava toimija.

Kertojalla säädellään uutistekstissä esiintyviä uutisaktoreita strategisesti. Kertojan avulla toimittaja voi järjestää henkilöiden diskursseja, nostaa uutisaktoreita esiin, horjuttaa, tukea tai suhtautua niihin neutraalisti; sen avulla on mahdollista myös rakentaa uutisaktoreiden vastakkais-, rinnastus- tai alistussuhteita. (V. Pietilä 1991b, 183; ks. myös Eronen 1991)

Kertojalla voidaan haluttaessa tuottaa myös ristiriitoja ja epätäydellisyyttä. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi rinnastamalla puhujan senhetkisiä ja aiempia toisistaan poikkeavia sanomisia tai 'leikkaamalla' ristiin puhujan keskenään ristiriidassa olevia sanomisia ja 'faktoja'. Uutisen henkilöiden puheita on mahdollista myös leikata toisinaan 'vastaan'. (Ridell 1990, 83-84)

Kertoja voi myös rajata osan uutisaiheeseen liittyviä uutisaktoreita täysin uutisesityksen ulkopuolelle. Tätä havainnollistaa esimerkiksi HS:n ja KU:n EY-välikysymys-uutisointi. Eduskunnassa käytettiin aiheesta yhteensä 81 puheenvuoroa. 'Pakollisten' hallitus- ja ryhmäpuheenvuorojen sekä ensimmäisen allekirjoittajan puheenvuoron (yhteensä 14) jälkeiseen varsinaiseen keskusteluun osallistui kaksi ministeriä ja 21 kansanedustajaa.

HS keskittyi hallituksen ja eduskuntaryhmien puheenvuoroihin EY-välikysymys-uutisoinnissaan. Varsinaiseen keskusteluun osallistuneista se esitteli ainoastaan yhden kansanedustajan (HS 10.3.) ja yhden ministerin (HS 11.3.) puheenvuoroja. KU rajasi uutisessaan 10.3. varsinaiseen keskusteluun osallistuneet täysin uutisoinnin ulkopuolelle keskittyen pääasiassa hallituksen ja Vasemmistoliiton puheenvuoroihin, ja 11.3. se esitteli kolmen keskusteluun osallistuneen kansanedustajan sekä yhden ministerin puheenvuorojen sisältöä.

Samassa uutisessa voidaan rakentaa erilaisia positioita eri uutisaktoreille. Uutisen kirjoittamista 'säätelöiden' melko tarkkojen ammatilliset sääntöjen ja normien mukaan toimittaja ei saa välittömästi puuttua uutisaktorin puheeseen (esim. Rentola, 1983), minkä vuoksi epäsuora puuttuminen uutisaktoreiden puheeseen kertojan avulla on merkityksellistä.

Vaikka uutisissa kertojan käyttöä säätelevät ammattikäytännön säännöt, kerrontekniikka ei ole riippumaton käyttäjästä, toimittajasta. Kuten Eronen (1991) toteaa, toimittaja pyrkii esitystekniikkaa vaihtelemalla rakentamaan tiettyä tulkintaa uutisaiheestaan — uutisaktorin itsensä voimatta vaikuttaa paljoakaan tähän tulkintaan. Toimittaja esittää aina tietyn tulkinnan kohteestaan (mt., 42, 45), joskin tulkinta voi seurailta enemmän tai vähemmän uskollisesti uutisaktorin omaa esitystä. Kertojan käsitettä ei voikaan pitää 'puhtaana' tekniikkana, vaan sitä määrittävät keskeisesti journalistisesta ja poliittisesta käytännöstä nousevat monet eri arvot ja normit (vrt. van Dijk 1993).

Kertojan, henkilön ja sivuhenkilön diskurssit

Jaan HS:n ja KU:n uutistekstit a) kertojan diskurssiin, b) henkilön diskurssiin ja c) sivuhenkilön diskurssiin. Diskurssijaon pohjalta hahmottelen toimittajan käyttämiä keskeisiä uutiskertojan strategioita tämän käsitellessä uutisaktoreita ja -aihetta yhtäältä kertojan diskurssissa sekä toisaalta henkilön ja sivuhenkilön diskursseissa.

Hyödynnän tulkinnassani uutistekstin ohella käydyn EY-keskustelun puheiden ja keskustelutilanteen 'lähilukua'. Olen verrannut uutisissa esiintyvien uutisaktoreiden puheita alkuperäisiin EY-välilyksymyypuheisiin. Tulkintaani vaikuttaa myös monivuotinen käytännön kokemukseni journalistisesta työprosessista (vrt. Tuchman 1991, 81).

Luen kertojan diskurssiin uutistekstin 1) tiivistykset (tiivistettyä informaatiota), 2) taustafaktat (asettavat 'informaatiopalasia' yhteen ja tekevät niistä ymmärrettäviä) ja 3) tunnistukset (ts. kuka vastaa kulloisestakin informaatiosta) (V. Pietilä 1991a ja 1991b, 178-179).

Henkilön diskurssiksi luen uutisessa 'omalla äänellään' (suora lainaus) esiintyvät uutisaktorit. Ammattikäytännön mukaisesti suora lainaus erotetaan uutistekstissä joko sitaatein ("...") tai sitaatin alussa olevalla viivalla (-). Näin lukijalle ilmaistaan, ettei toimittaja ei ole käsitellyt uutisaktorin referoitua puhetta.

Sivuhenkilön diskurssiin luen uutisaktorit, jotka eivät pääse omalla äänellään (suoralla sitaatilla) esiin uutisessa. Tuolloin kertoja esittää uutisaktoriin puheet tiivistelminä. Ne ovat eräänlaisia 'sivuääniä', jotka voi tunnistaa sisällöllisesti uutisaktoriin puheiksi. Olen erottanut henkilöiden ja sivuhenkilöiden diskurssit niiden uutisessa saaman erilaisen painoarvon vuoksi. Omalla äänellään esiintyvä uutisaktori (henkilön diskurssi) pääsee 'tiivistettyä ääntä' (sivuhenkilön diskurssi) suoremmin ja painokkaammin esittämään näkemyksensä uutistekstissä.

Diskurssijaon merkitseminen

Uutisen jako kappaleisiin (merkitty 1, 2, 3 jne.) muodostaa mielekkään lähtökohdan tekstin erittelyn pohjaksi. Jutun kirjoittamisen ns. elementtitekniikka on edelleen osa journalistista arkikäytäntöä, vaikka sitä ei orgallisesti saatika tietoisesti noudatetakaan. Osa kappaleista jakautuu kertojan ja henkilön diskurssien kesken, jolloin siitä on diskurssijaon yhteydessä merkintä kertojan diskurssissa (esim. Väyrysen diskurssi jatkaa) ja vastaavasti Väyrysen diskurssissa (Väyrynen jatkaa kertojan diskurssin jälkeen); ts. tuolloin kappaleen jatko löytyy Väyrysen henkilön diskurssista.

Kohdat, joissa toimittaja kertojan avulla tukee/horjuttaa uutistekstissä esittämäänsä asiaa, on kursivoitu. En käsittele jokaista yksittäistä puuttumista erikseen, vaan pyrin löytämään yhtäläisyyksiä ja yhdistämään esimerkiksi eri kappaleiden tulkintoja, jolloin merkinnät (esim. HS/5, KU/8-9) viittaavat uutisen kyseiseen kappaleeseen. En toista tulkinnan kohteena olevaa uutistekstiä, vaan oletan asiasta kiinnostuneen lukevan kyseisen kohdan uutistekstistä. Menettely voi olla työläs lukijan kannalta, mutta se on tarkoituksenmukainen jo pelkästään tilan säästämiseksi. Käytän jatkossa kertojan käsitettä ikään kuin toimijana yksinkertaistaakseni ilmaisua. Kertojan käsitteellä tarkoitetaan kerrontatekniikkaa, eikä sitä tule sekoittaa fyysiseen toimittajaan.

Helsingin Sanomat, torstaina 11. maaliskuuta 1993

KOTIMAA

Ulkoministeri Väyrynen välikysymyskeskustelussa:

Puolueettomuuskäsité nyt kuin ennen sotia

Helsingin Sanomat

1 Ulkoministeri Paavo Väyrysen (kesk.) mukaan Suomi on mennyt määrätelmään, joka oli välillä Väyrynen kertali Puolueettomuuden enen toista maailmansotaa. Väyrynen kertali Puolueettomuuden enen toista maailmansotaa. Väyrynen kertali Puolueettomuuden enen toista maailmansotaa.

2 Väyrynen sanoi Suomen valinnut EY-välikysymyksestä. Väyrynen sanoi Suomen valinnut EY-välikysymyksestä.

3 Historian tulkijat sijoittavat Puolueettomuuspolitiikan alun Puolueettomuuspolitiikan alun Puolueettomuuspolitiikan alun.

4 Hei itäisyyden jälkeen ulkopolitiikka hallitsivat erilaiset Neuvostoliiton uhka vastaan.

Saksalaisuuntans loppu Saksan hävitty ensimmäisen maailmansodan. Sen jälkeen käännytyn herkeksi länsivaltion puoleen. Seuravina olivat tuen laatu Baltian maita ja Kansainliitto.

5 Vasemmistoliiito epäuskoinen Väyrynen kinaseli välikysymyskeskustelun lopuksi oppositioon parin kansanedustajan kanssa. Etenkkin vasemmistolilaiset EY:n liittymään luopumassa puolueettomuudesta luopumassa länteen.

6 Väyrynen toisti epäilijöille monen kertaan, että hallituksen käsitelmän mukaan Suomi voi liittyä Neuvostoliiton uhka vastaan.

EY:ny noudattaa sitä poliittikaa, joka omaksunut kylmän sodan jälkeisessä Euroopassa. Puolueettomuuden jämäkösti soittailuinen liittämätön muuden, jos konflikteja syntyy.

7 Väyrynen piti Suomen tilanteesta hyvänä. Suomen on maadon suurympäristä EY:n jäseneksi ottaa myös sen. "Katsotaan nyt, mikä neuvottelujen tulos, syntyykö sopimus, ja sitten jos sopimus kansainvälisyksien ja eduskunta tekee päätöksen."

8 Meitä ei nyt edellytetä sitoumuksia, että osallistuisimme yhteisessä neuvottelupolitiikkaan. Väyrynen sanoi: "Se on asia, joka jää meidän harkintamme."

9 Liityttäisiin EY:n jäseneksi, se on otettu kyllä siihen, että ennen jäsenenä esä puolustustalouden kehittämistä. Väyrynen sanoi: "Hänen mielestään sellainen sitoumuksen antaminen ei ole ongelma."

10 Puolueettomuus uudessa Euroopassa tarkoittaa Väyrysen mukaan jäseniä vastustavat kansainvälisyksien ja eduskunta tekee päätöksen."

sanedustajat motivoivat hallitusta siinä, että se ei kerro juuri mitään neuvotteluteuvoitteistaan. Välikysymyskeskustelu jäi kuitenkin vasuksi.

11 Yön tunteina harvalukuisen EY-vastustajien joukko moitti hallituspuolueiden kansanedustajia, joka välikysymyskeskustelun torpedoinnista. Tavannuksen ryhmäpuheenpuorojen lisäksi vain pari hallitusryhmiä esittivät osallistua koko keskusteluun.

12 Ministeriä arvosteltiin siitä, että he antaivat samaanvaihtoon vasta yöllä. Väyrysen lisäksi liittämätön oli ulkomaanajuttu-ministeri Pertti Salonen (kok).

13 Välikysymyksestä ähristetään tänään torstaina.

Paavo Väyrynen

DISKURSSIJAKO HELSINGIN SANOMISSA, 11.3.1993
 YLÄRIVI: Ulkoministeri Väyrynen välikysymyskeskustelussa
 OTSIKKO: PUOLUEETTOMUUSKÄSITE NYT KUIN ENNEN SOTIA

Kertojan diskurssi

- (1) Väyrynen *kertaili* puolueettomuuden (...)vasemmistoliiton EY-välikysymyksestä.
 (5) *Vasemmistoliitto epäuskoinen*
 (6) Väyrynen *kinasteli* välikysymyskeskustelun lopuksi opposition *parin kansanedustajan* kanssa. *Etenkin vasemmistoliittolaiset* ovat sitä mieltä, että (...)sitoutumattomuudesta lähteen.
 (7) Väyrynen *toisti epäilijöille moneen kertaan*, että (...) **Väyrysen diskurssi jatkaa.**
 (13) EY-jäsenyyttä (...) *moittivat* hallitusta (...) *Välikysymyskeskustelu jäi kuitenkin vai- suksi.*
 (14) Yön tunteina *harvalukuinen EY-vastustajien joukko moitti* hallituspuolueiden edustajia jopa välikysymyskeskustelun torpedoinnista. (...) *vain pari* hallitusryhmien edustajaa osallistui koko keskusteluun.
 (15) *Ministereitä arvosteltiin siitä*, että (...)Salolainen (kok).
 (16) Välikysymyksestä äänestetään tänään torstaina.

Henkilön diskurssi

Väyrynen (kesk)/hall.

- (1) Ulkoministeri Paavo Väyrysen (...)toista maailmansotaa. **Kertojan diskurssi jatkaa.**
 (2) Väyrynen sanoi Suomen valinnee (...)Väyrynen sanoi.
 (7) **Kertoja jatkaa Väyrysen diskurssin jälkeen.** (...)että, hallituksen käsityksen (...)itsenäinen puolustus.
 (8-10) Meiltä ei edellytetä (...)jos konflikteja syntyy.
 (11-12) Väyrynen piti Suomen tilannetta hyvänä. (...)kansan hyväksyttävissä.

Sivuhenkilön diskurssi

Historian tutkijat

- (3-4) Historian tutkijat(...) vasta 1930-luvun puoliväliin (..) haku Baltian mailta ja Kansainliittoa.

HS:n kertoja Väyrystä horjuttamassa

Väyrysen diskurssi hallitsee HS:n uutista otsikosta ja ensimmäisestä lauseesta/ingressistä alkaen. HS:n uutisessa kertoja sekä tukee että horjuttaa Väyrysen diskurssia. Erittelen ensin kertojan horjuttamassa Väyrystä ja sen jälkeen kertojan tukemassa Väyrystä.

Kertoja nostaa Väyrysen vastavoimaksi sivuhenkilön diskurssissa "historian tutkijat" (HS/3-4) horjuttaen näiden kautta Väyrysen puolueettomuuskäsitystä. Tosin aivan ensilukemalta kertoja näyttäisi liittävän "historian tutkijat" Väyrysen diskurssin tueksi. Lähempi lukeminen kuitenkin paljastaa, että "historian tutkijat" kyseenalaistavat Väyry-

sen esittämää käsitystä puolueettomuudesta. Väyrynen sijoittaa Suomen puolueettomuuspolitiikan alun Suomen itsenäistymisen jälkeiseen aikaan. Sen sijaan ”historian tutkijat” sijoittavat sen 1930-luvun puoliväliin. (HS/2-3) Lisäksi ”historian tutkijat” kuvailevat Suomen erilaisia sidonnaisuuksia juuri itsenäisyyden jälkeisenä aikana (HS/4), mikä on ristiriidassa Väyrysen esittämien näkemysten kanssa.

”Historian tutkijoita” voi pitää eräänlaisena toimittajan ’peitediskurssina’. Toimittaja on (hyvin todennäköisesti) koostanut kirjallisista lähteistä, mahdollisesti puhelinhaastatteluin, ’käytävähaastatteluin’, tmv. lähdeä käyttäen kyseisen sivuhenkilön diskurssin. Kertoja olisi hyvin todennäköisesti nimennyt lähteen, mikäli arvio perustuisi joidenkin tiettyjen tutkijoiden haastatteluun. ”Historian tutkijoiden” jättämisestä anonyymeiksi voidaan päätellä toimittajan käyttäneen hyväksi mahdollisuutta generoida eri lähteiden pohjalta oma käsityksensä Väyrysen esittämästä muuttuneesta puolueettomuuden sisällöstä. Kertoja ei kuitenkaan suoranaisesti puutu Väyrysen näkemyksiin.

Kertoja horjuttaa lievästi Väyrysen diskurssia myös määrittellessään Väyrysen puhetekojen illokutiivista voimaa. Näin se tekee toteamalla, että Väyrynen ”kertaili” ja ”kinasteli” (HS/2, 6). Verbien illokutiivinen voima poikkeaa ’arkiluennassa’ neutraaleista verbeistä kuten sanoo tai kertoo (vrt. K. Pietilä & Sondermann 1987, 41). Pääasiayhteyteensä liittyneenä em. verbien voi katsoa horjuttavan ulkoministerin puhetta. Pääasiassa kertoja kuitenkin myötäilee Väyrysen käsityksiä illokutiivista voimaa käyttäessään.

HS:n kertoja Väyrystä tukemassa

Kertoja tukee omassa diskurssissaan epäsuorasti uutisaktori Väyrystä kyseenalaistamalla uutisessa esiintyvät muut tahot. Kertoja nimeää Väyrysen vastavoimiksi ”epäuskokaisen vasemmistoliiton”, ”opposition pari kansanedustajaa”, ”etenkin vasemmistoliittolaiset”, ”epäilijät”, ”EY-jäsenyyttä vastustavat kansanedustajat”, ”harvalukuisen EY-vastustajien joukon” sekä passiivissa olevan anonyymiksi jäävän kollektiivitoimijan, joka arvosteli ministereitä. (HS/5-7, 13-15) Väyrysen vastavoimaksi esitetyt tahot jäävät voimattomiksi, nimettömiksi ja epämääräisiksi. Tämä korostaa epäsuorasti Väyrysen luotettavuutta ja asiantuntijuutta jutun aiheen osalta.

Kertoja esittää omassa diskurssissaan tiivistyksenä vasemmistoliittolaisten käsityksen uutisen aiheena olevasta puolueettomuudesta (HS/6). Näin se jättää vasemmistoliittolaiset vaille omaa ääntä. Seuraavassa kappaleessa (HS/7) kertoja nimeää vasemmistoliittolaiset epäilijöiksi, joille Väyrynen toistaa ”moneen kertaan” hallituksen käsityksen puolueettomuudesta ja liittoutumattomuudesta. Vasemmistoliittolaisten näkemys näistä määrittyykin tekstikontekstissa epäuskottavaksi (HS/6-7).

Sen sijaan kertoja näyttäisi tukevan/suhtautuvan neutraalisti tiivistyksenä esittämiinsä hallitusta moittiviin ”EY-jäsenyyttä vastustaviin kansanedustajiin”. Kertojan seuraava lause kuitenkin horjuttaa moitteen merkitystä vähättelemällä keskustelun vilkkautta (”Väläkysymyskeskustelu jäi kuitenkin vaisuksi.”)(HS/13). Kontekstista johtuen ”EY-jäsenyyttä vastustavat kansanedustajat” jäävätkin merkityksettömiksi.

Kertoja luonnehtii EY-väläkysymyskeskustelua useissa yhteyksissä. Sen mukaan keskustelu on kinastelua, osa keskustelijoista on epäilijöitä ja moitiskelijoita; keskuste-

lu jäi vaisuksi, keskustelua kävi harvalukuinen joukko, vain pari hallitusryhmän edustajaa osallistui keskusteluun ja ministerit antautuivat keskusteluun vasta yöllä (HS/6-7, 13-15).

Kaiken kaikkiaan EY-välikysymyskeskustelu — Väyrysen kannanottoja lukuun ottamatta — näyttäytyykin HS:n uutisen mukaan jokseenkin merkityksettömänä ja uutisarvottomana sanailuna. HS:n uutiskertoja rakentaa mielikuvan ulkoministeri Väyrysen hallitsemasta 'reaalimaailman' tilanteesta. Huolimatta osittain ristiriitaisesta tulkinnastaan Väyrynen uutisen mukaan tietää, millainen Suomen puolueettomuuden tila keskusteluhetkellä on. Väyrysen diskurssi on pääosin rakennettu asiantuntijuuden ja auktoriteetin varaan.

Väyrysen diskurssi pääsee esiintymään asiantuntijana huolimatta siitä, että toimittajan 'peitediskurssiksi' luonnehdittava "historian tutkijat" pyrkii horjuttamaan sen asiantuntijuutta uutisaiheen (Suomen puolueettomuus) osalta. Kertoja asennoituu siis osin ristiriitaisesti Väyrysen diskurssiin. Opposition edustajat uutiskertoja jättää nimettömiksi ja merkityksettömiksi 'riidanhaastajiksi'. He eivät pääse uutisessa kertaakaan suoraan kommentoimaan uutisaihetta.

DISKURSSIJAKO KANSAN UUTISISSA, 11.3.1993

YLÄRIVI: Andersson: hallituspuolueet sabotoivat keskustelua

OTSIKKO: SUOMELLE ENNAKOITIIN JO EUROARMEIJAN PAKKO-OTTOA

Kertojan diskurssi

(1) Vasemmistoliiton ja ulkoministeri (...) ovat täydellisessä ristiriidassa (...)mm. öljystä.

(2) Ulkoministeri Paavo Väyrynen (...)välikysymyskeskustelussa. **Väyrysen diskurssi jatkaa.**

(3) Asiantuntija-arvioiden mukaan (...)pohjoismaiseen suuntaukseen.

(4) Välikysymyksen ensimmäiselle allekirjoittajalle, Vasemmistoliiton puheenjohtajalle Claes Anderssonille pohjoismaainen suuntautuminen *sopii kyllä.*

(6) *Toinen asia on sitten se, ettei tällä ole mitään tekemistä Suomen EY-jäsenyyden kanssa.*

(8) Suomella vahva asema...

(12) ...vai pakkositoutuminen?

(13) Claes Andersson pitää (...)EY-kysymyksessä.

(17) Joukko-osastoja WEU:n käyttöön

(22) Suomi mukaan öljysotiin?

(25) Kansallinen reunaehto

(26) Useat Vasemmistoliiton kansanedustajat *ihmettelivät* keskustelussa (...) työmarkkinajärjestelmään.

(27) *Vielä äsken pääministerin sihteerinä toiminut* keskustan europoliitikko *vahvisti tämän. Rehnin diskurssi jatkaa.*

(28) *Ei ihme, että Claes Andersson (...) yleissitovuuden varmistamiseksi.*

(30) Välikysymystä sabotoitiin

(31) *Kaiken kaikkiaan eduskunnan välikysymyskeskustelu lässähti pahasti, eikä (...) välittäneet ottaa osaa keskusteluun.*

(34) *Jatkossa Andersson aikoo joka tapauksessa ottaa (...) heidän mukaansa käytetty.*

Andersson: hallituspuolueet sabotoivat keskustelun Suomelle ennakoitiin jo euroarmeijan pakko-ottoa

1 Vasemmistoliiton ja ulkoministeri Paavo Väyrysen käsitykset EY-jäsenyyden vaikutuksesta turvallisuuspolitiikkaan ovat täydellisesti ristiriidassa. Väyrysen mielestä Suomi voi säilyttää sotilaallisen liittoutumattomuuden, vasemmistoliittolaiset ennakoivat jo suomalaisia joukko-osastoja euroarmeijan sotiin mm. öljystä.

2 Ulkoministeri Paavo Väyrynen raotti ulkopoliittikan käännettä vasta trinitin ja keskusvaikok välisenä yonä eduskunnan vahvissuyskeskustelussa. Väyrynen mukaan Suomi on muuttaneessa Euroopassa palannut toista maailmansotaa edeltäneeseen puolueettomuuteen.

3 Asiantuntija-arvioiden mukaan Väyrynen vertasi nykyistä Euroopan ohjia 1930-luvun tilanteeseen, jolloin ei myöskään ollut kahla suurvaltiabliikka. Silloin Suomen puolueettomuus kysyttiin ensin YK:lla edeltäneeseen Kansainliiton ja myöhemmin pohjoismaiseen suuntaukseen.

4 Vahvissuysksen erisimmäiselle alkupolitoijalle, Vasemmistoliiton puheenvuorolle Claes Anderssonille pohjoismaisen suuntautuneen sopi kyllä.

5 - Me ediemme puhuneet pitkään pohjoismaisesta suuntautumisesta ja varsinkin Ruotsin kanssa tehtävistä yhteistyöistä turvallisuuspolitiikassa. Myös ihan konkreettinen yhteistyö puolustusasioissa oli Anderssonin mukaan järkevä.

6 Toimen asia on siten se, ettei tällä ole mitään tekemistä Suomen EY-jäsenyyden kanssa.

7 Väyrynen perusteli puolueettomuuden salla maantieteellisiä, etä kylläin sodan kaudella Suomen ulkopoliittisassa kehityttyä laajalaisten puolueettomuusajattelu perustui Euroopan kahtajaksoin ja suurvaltojen väkärkansatsetteluun. Nyt jaksoin poistuu.

8 Suomella vahva asema...

9 Väyrynen lähensi kansanedustajille, että Suomi näyttää olevan liittolaista EY:in muodattain salla poliittisessa, jonka olemme itsellemme kylläin sodan jälkeisessä Euroopassa omaksuneet.

10 - Tämä tarkoittaa sitä, että hallituksen ja eduskunnan asettamia tavanlaisia tilko- ja turvallisuuspolitiikan osaita on säilytettävä. Suomi voi liittyä yhteiseen silytettiin puolueettomuuteen sellaisena, kuin olemme sen kylläin sodan jälkeisessä Euroopassa omantelleet, korotettiin, että sen ymmärtäen on sotilaallisen liittoutumattomuus ja itsenäisyyden uskottava puolustus hien

Paavo Väyrynen: liittoutumattomuus säilytettävissä.

11 Väyrynen piti Suomen asemaa varsin vahvana. Medan ei tarvitse tarkistaa sitä politiikka, jonka olemme "omaehtoisesti" muidessa Euroopassa itsellemme omaksuneet.

12...vai pakko-sitoutuminen?

13 Claes Andersson pitää tätä Väyrysen näkemystä hallituksen ja Vasemmistoliiton keskeisenä näkemyksenä EY-jäsenyyksessä.

14 - Väyrynen vastasi näin, mutta Maastirclitlon sopimuksesta ja kaikkien Euroopan johtajien puheissa

erityisesti selvästi täydellistä sitoutumista yhteiseen puolustus- ja turvallisuuspolitiikkaan ja myöskin mahdollisesti yhteiseen puolustukseen. Minusta tämä sulkee pois sen, että voisimme olla suurvaltiabliikkien ulkopuolella.

15 Paavo Väyrysen mukaan Suomella ei vaadita sitoutumista yhteiseen puolustukseen tai puolustuspolitiikkaan, vaan asia on omassa harkinnassa.

16 - Jäseneksi liittyyään Suomi sitoutuu siihen, että emme jäsenevä tulost edustamasi puolustusselittimen vuden kehittäminen. Tämän sitoumuksen antaminen ei ole meille ongelmia. Jos me olemme EY:n jäseninä ja muu EY:n jäsenet haluavat kehittää puolustuspoli-

tiikkaa, niin miksi me emme jäsenevä me, Väyrynen kysyi.

17 Joukko-osastoja WEUn käyttöön

18 Kansanedustaja Jaakko Iizakso puolestaan etimok Suomelle poliittista jäsenyyttä Länsi-Euroopan Unionissa WEU:ssa. Aluksi Suomella vaaditaan WEU:n tarkkailijajäsenyyttä, jonka aikaan maan onna puolustusselittimen vuden muutetaan vastaamaan WEU:n tarpeita. Tarkkailijajäsenyyttä seuraa WEU:n jäsenyyttä Euroopan unionin puolustuspolitiikan kehityksen myötä.

19 WEU taas on Laakson mukaan ottamassa itselleen sikkaita salla lastitulle kuuluvaa tehtävää.

20 - Jäsenyyttä Euroopan unionissa merkitsee vastattamatta Suomen jäsenyyttä unioniin tai myöskin myöskin Länsi-Euroopan puolustusliitossa WEU:ssa ja jäsenyyttä voite WEU:ssa tulee olemaan min osallistuminen kansainvälisen taistelijoukkojen perustamiseen. Laakso epäili, Etas muoto talle oli si muutamine joukko-osastojen korvanerkitsemisen WEU:n käyttöön.

21 Jaakko Iizakso mukaan euroarmeijaa rakennetaan lailla noppamin, ihmiseistä jo vuoden 1994 kesään mennessä se on toimintakuntoinen.

22 Suomi mukaan öljysotiin?

23 Samaa asiaan puuttii myös kansanedustaja Jarno Wahlström, joka varotti Suomen saatavan joutaa yllättäinkin konflikteihin liittymällä Euroopan liittoon.

24 - Lahdissa sijaitsee merkittävä osa maailman öljyvarastoista, mikä lisää ulkopuolisten maiden kiinnostusta maahan sisäisiin ja maiden välisiin konflikteihin. Euroopan liitolta, joka taloutensa puolesta on suurvallta, on kivistä mielentilaa syylliseksi tapatumiin. Luottamaton Euroopan liittoon merkitsee siis tulla sitoutumista ja osallistumista myös sellaisiin konflikteihin, josta olemme tällä asti olleet sivussa, Wahlström huomautti.

25 Kansainliiton reunaclion

26 Useat Vasemmistoliiton kansanedustajat ihmettelivät keskustelussa ay-liikkeen EY-jäsenyyttä senminkin kun sen varjolla puuttiaan olemassa mukissa työmarkkinajärjestelmin.

27 Vielä asken pääministerin silteettina toimintu keskustan keskeinen europoliittiko Olli Rehn vahvissuys taitan. Rehn vaati asettamaan rahaa ja talousministerin jäsenyydelle "kansainliiton reunaclion työmarkkinoiden neuvottelijajärjestelmän ja sitella välittävien hien jakkain rakentuden" muuttamisen, koska "vain tällä ehdillä voidaan sopeuttaa rittään hyvin ja saada rittävasta hyötystä rahaa ja lausumattominnomina."

28 Vihdä, että Claes Andersson kehutti ay-liikettä harkkimaan Helsinkiä rittävät taakeet työttömyyden ylerstävöiden vastustamisesta.

29 Hrysseli ei mistä paata, et Euroopan liitosakaan Andersson korosti.

30 Välikysymystä sabotoiin

31 Kaiken kaikkiaan eduskunnan vahvissuyskeskustelu lausallit ja

Claes Andersson: EU:n turvallisuuspolitiikkaan sitouduttava.

Jaakko Iizakso: kansainvälinen taistelijoukkoihin sitouduttava.

Jarno Wahlström: Suomi joutuu yllättäinkin konflikteihin.

hasti eikä sitä jatkettu enää keskeisvikkona. Syyttä oli se, etteivät kokoomuksen ja keskustan kansanedustajat valittaneet usata osaa keskusteluun.

32 - Välikysymyksen kohtelu todisti sen kysymyksenasetteluun hyvin perustelluksi. Sehan oli sabotaa salla tavalla, etteivät kokoomuksen ja keskustan kansanedustajat olleet salissa eräviä he käyttäneet puheenvuoroja. Ministeri Salolainen ja Väyrynen olivat paattaneet, etteivät he kommentoi puheenvuoroja. Tämä juuri vahvistaa sitä, mitä me kysyimme neuvottelujen avoimuudesta, Claes Andersson kommentoi keskeisvikkona.

33 Andersson epäilee, että hallituspuolueet jättivät keskustelun väkän joko ryhmäpaatoksella tai käskyn saatuaan.

34 Jatkossa Andersson aikoo joka lupauksessa ottaa ministerien neuvosta vaarin. Nämä korostivat hallituksen tarjonnan tietoa valioikunnille, mutta tarjouksia ei ole heidän mukaansa käyretty.

35 - Nyt eduskunnan täytyy siten olla aktiivinen ja pyytää saannollisen välein informaatiota Anderssonin kaavailta.

36 Eduskunta ainesstä hallituksen liittoutumuksesta taraan. Hei ainesuysksen jälkeen aloitetaan keskustelu, jonka laistumista ei ole pelko. Käsittelyyn tulee teollisuuden ydinvoimakemus.

KAARI HIRVASNORO

(36) Eduskunta äänestää (...) aloitetaan keskustelu, jonka *latistumisesta ei ole pelkoa*. (...)ydinvoimahakemus.

Henkilön diskurssit

Väyrynen (kesk)/hall.

(1) Väyrysen mielestä Suomi voi säilyttää liittoutumattomuuden (2) **Väyrynen jatkaa kertojan diskurssin jälkeen.** (...)Väyrysen mukaan Suomi on (...)edeltäneeseen puoleettomuuteen.

(7) Väyrynen *perusteli* puolueettomuuden (...)jako on poistunut.

(9-11) Väyrynen *tähdensi* kansanedustajille, että(...) omaksuneet. -Tämä tarkoittaa sitä, että(...)hän sanoi. Väyrynen *piti* Suomen asemaa *varsin vahvana*. Meidän(...)itsellemme omaksuneet”.

(15-16) Paavo Väyrysen mukaan Suomea ei (...)estäisimme, Väyrynen kysyi.

Andersson (vas)/oppos.

(5) -Me olemme puhuneet(...)mukaan järkevää.

(14) -Väyrynen väittää näin, (...)suurvaltablokkien ulkopuolella.

(29) -Bryssel ei niistä päättä, ei Euroopan liitossakaan, Andersson *korosti*.

(32-33) -Välirikyksen kohtelu todistaa (...) kommentoi keskiviikkona. Andersson *epäilee*, että(...) käskyn saatuaan.

(35) -Nyt eduskunnan (...) Andersson kaavailee.

Laakso (vas)/oppos.

(18-21) Kansanedustaja Jaakko Laakso *puolestaan ennakoi* Suomelle(...) mennessä se on toimintakuntoinen.

Wahlström (vas)/oppos.

(23-24) *Samaan asiaan puuttui* myös kansanedustaja Jarmo Wahlström, joka *varoitti* Suomen saattavan(...) sivussa, Wahlström *huomautti*.

Rehn (kesk)/hall.

(27) **Rehn jatkaa kertojan diskurssin jälkeen.** (...)Rehn vaati asettamaan (...) rahan ja talousunionin toiminnasta.”

Sivuhenkilön diskurssit

- ei esiinny

KU:n kertoja tasapainoilee eri näkemysten välillä

Kertoja esittelee KU:n EY-välirikysmyseskustelua käsittelevän uutisen aluksi vasemmistoliittolaisten kansanedustajien ja ulkoministeri Väyrysen välisen ”täydellisen” ristiin turvallisuuksiin liittyvissä näkemyksissä. Uutisessa asettuvat vastakkain implisiittisesti myös hallituksen ja Vasemmistoliiton näkemykset. Vastakkainasettelu ’läpäisee’ uutisen ingressistä alkaen (KU/1). Eduskuntakeskustelussa hallitus ja Vasemmistoliiton kansanedustajat esittivät toisistaan poikkeavia näkemyksiä. Vastakkainasettelu on

sikäli hyvin ymmärrettävää, että välikysymys tehtiin Vasemmistoliiton aloitteesta.

KU:n uutiskertoja käsittelee uutisaihetta uutisen alkupuolella ulkoministeri Väyrysen käsitysten pohjalta. Väyrynen ikään kuin rajaa ja motivoi kertojan avustuksella omassa diskurssissaan puolueettomuusaiheen käsittelyn. Anderssonin diskurssi näyttää joutuvan osittain puolustautumaan/myötäilemään Väyrysen esittämiä näkemyksiä puolueettomuudesta. Eduskunnassa keskustelutilanne oli päinvastainen, sillä Väyrynen vastasi kansanedustajien esittämiin kyseistä aihetta koskeviin kysymyksiin/näkemyksiin/kannanottoihin omassa puheenvuoroissaan.

KU:n kertoja käyttää 'leikkaustekniikkaa' näennäisesti asioihin puuttumatta. Selvimmin tämä tulee esiin kertojan esitellessä Väyrysen ja Anderssonin Suomen puolueettomuutta käsittelevät puheet muodollisesti tasavertaisina (KU/4-16). Kertoja myötäilee Anderssonin puhetta omassa diskurssissaan tiivistyksinä (KU/4, 13). Väyrysen puhetta kertoja myötäilee illokutiivisesti. Kertojan mukaan uutisaktori "perusteli", "tähdensi" ja "piti Suomen asemaa vahvana" (KU/7, 9, 11). Kertoja käyttää myös neutraaleja sanoa/kysyä -verbejä. Sen sijaan Anderssonin, Laakson sekä Wahlströmin diskurssien sisällöt kyseenalaistavat Väyrysen diskurssin sisältöä.

KU:n kertoja nostaa esiin "asiantuntija-arviot" -tahon (KU/3), millä pyritään selvittämään Väyrysen diskurssissaan esittämää käsitystä Suomen puolueettomuudesta. Tämä tehdään arvioimalla Väyrysen käsityksiä Euroopan tilanteesta. Sisällöllisesti KU:n kertojan esittelemät "asiantuntija-arviot" poikkeavat HS:n vastaavista arvioista. Kertoja on tiivistänyt "asiantuntija-arviot" STT:n jutusta tuntematta lähemmin lähteen sisältöä (puhelinkeskustelu uutisen kirjoittaneen toimittajan kanssa huhtikuu 1993 — SP).

Kertoja myötäilee illokutiivisesti Vasemmistoliiton kansanedustajien Laakson ja Wahlströmin omalla äänellä esitettyjä turvallisuuspoliittisia käsityksiä. Kertojan mukaan Laakso "ennakoi" ja "epäili" päinvastoin kuin hallitus. Wahlström taas "varoitti" ja "huomautti". (KU/18-21, 23-24). Eduskunnassa käydyssä — osittain kiivaassakin — keskustelussa Väyrynen arvosteli Laakson esittämiä turvallisuuspoliittisia näkemyksiä, mutta näihin kertoja ei uutisessa viittaa. Halutessaan kertoja olisi voinut horjuttaa esimerkiksi Laakson diskurssia asettamalla Väyrysen argumentit sen vastavoimaksi. Kertoja kuitenkin liittyy vain löyhästi Laakson puheen (KU/18) uutisessa esittelemään keskusteluun puolueettomuudesta.

Hallituspuolueen kansanedustaja Olli Rehnin diskurssia kertoja käyttää vahvistamaan 'useiden Vasemmistoliiton kansanedustajien' kritisoimaa näkemystä ay-liikkeen EY-myönteisyydestä (KU/26-27). Kertoja hakee vahvistusta omassa diskurssissaan Rehnin puheesta Anderssonin diskurssin tueksi. Kertojan toteamus "Ei ihme, että Claes Andersson kehotti ay-liikettä hankkimaan (...) " viittaa suoraan Rehnin näkemyksiin (KU/28-29). Rehn esiintyykin eräänlaisena 'merkkinä' hallitus- ja oppositiopuolueiden edustajien yksimielisyydestä tässä nimenomaisessa asiassa.

KU:n kertoja arvioi eduskunnan EY-välikysymyskeskustelun "lässähtäneen pahasti" ja osoittaa syllisiksi hallituspuolueiden kansanedustajien keskusteluun osallistumattomuuden (KU/31). Myös Andersson arvioi keskustelutilannetta omassa diskurssissaan (KU/32). Esittäessään syyn EY-välikysymyskeskustelun "lässähtämiselle" kertoja samalla HS:n kertojasta poiketen 'politisoi' tilanteen; hallituksen kansanedustajat

sabotoivat EY-välikysymyskeskustelua ja kertoja antaa Anderssonin diskurssia myönteillen ymmärtää (KU/32-33), että kyse on 'poliittisesta pelistä'.

KU:n kertoja antaa äänen tasapuolisesti esiin nostamilleen hallituksen ja opposition edustajille. Kertojan lähtökohtana ovat kuitenkin Väyrysen esittämät käsitykset Suomen puolueettomuuden tilasta ts. Väyrysen diskurssi määrittää osin uutisen näkökulman. Kertojan tasapuolisuutta korostaa kuitenkin se, että kertoja antaa kansanedustajille turvallisuuspolitiikan osalta 'virallista asiantuntijuutta' edustavan ulkoministerin rinnalla yhtäläisen äänen turvallisuuspoliittisessa keskustelussa.

KU:n erityisyys Vasemmistoliittoa lähellä olevana lehtenä korostuu uutisaktoreiden valinnassa. KU:n kertoja esittelee Vasemmistoliiton kansanedustajien näkemyksiä hallituksen edustajan (Väyrynen) näkemysten rinnalla. Se on kuitenkin rajannut osan uutisoituun keskusteluun osallistuneista Vasemmistoliiton edustajista, vihreiden ja SMP:n edustajan sekä kristillisistä eronneen Vesa Laukkasen näkemykset uutisoinnin ulkopuolelle. HS rajasi uutistekstistä kaikki turvallisuuspoliittiseen keskusteluun osallistuneet opposition kansanedustajat antaen suoran äänen vain hallituksen edustajalle.

Myös KU:n uutisessa voi havaita, miten vahva asema hallituksen edustajalla on. Siinäkin 'puretaan' puolueettomuuden käsitettä ulkoministeri Väyrysen esittämistä lähtökohdista. Eduskunnassa käydyin EY-välikysymyskeskustelun olisi voinut uutisoida välittömämminkin opposition näkemyksistä lähtien, sillä itse keskustelussa Väyrynen vastasi kansanedustajien esittämiin kysymyksiin ja näkemyksiin. HS:n uutisen tapaan Väyrynen näyttäytyikin varsinaisena aloitteen tekijänä myös KU:n uutisessa.

Lopuksi

Kuten HS:n ja KU:n rinnakkainen luenta osoittaa, kertoja voi operoida hyvin eri tavoin journalistisen ammattikäytännön puitteissa toimittaessaan uutisen samasta uutistapahtumasta. Erityisesti tämä näkyy uutistekstissä uutisaktoreiden valinnoissa ja painoituksissa. Kertojan valinnat voivat vaihdella esimerkiksi tilanne- ja välinekohtaisesti.

Kertojan tekemillä valinnoilla tapahtumille annetaan hyvinkin erilaisia merkityksiä uutistekstissä. Esimerkiksi EY-välikysymyskeskustelun uutisointi pääasiassa hallituksen näkökulmasta ja opposition kantojen rajaaminen pääosin uutisoinnin ulkopuolelle tai marginaalisiksi vahvistaa hallituksen näkemysten painoarvoa ja samalla mielikuvaa vaihtoehdottomuudesta Suomen EY-jäsenyyden osalta. Hallituksen ensisijaisuus uutislähteenä korostuu erityisesti päätöksentekovaiheissa ja sitä edeltävässä keskustelussa (vrt. esim. Hyvärinen, 1992).

Kertojan voi arvioida käyttävän tekstuaalista valtaa 'kääntäessään' politiikan tekstiä uutistekstiksi. Varsinaiset tulkinnot — esimerkiksi EY-kysymyksessä — luodaan pääasiassa politiikan kentällä (vrt. Hall 1992, 145-146). Kertojan strategioiden analysointi 'mikrotasolla' selkiyttää käsitystä toimittajan sen kautta omaamasta operatiivisesta 'vallasta'. Kahden uutisen pohjalta ei vielä voi tehdä kovinkaan pitkälle meneviä johtopäätöksiä kertojan toiminnasta. Lähestymistapaa voi pitää kuitenkin hedelmällisenä määrällisesti rajatun aineiston analysoinnissa. Kovin laajojen aineistojen analysointiin lähestymistapa ei työläytensä vuoksi sovi.

Kirjallisuus

- AULA, Maria Kaisa. Poliitikkojen ja toimittajien suhteet murroksessa. Tutkimus Yleisradion politiikan toimittajien ammatti-identiteetistä 1980-luvulla. Helsinki, Oy Yleisradio Ab, Tutkimus- ja kehitysosasto, Tutkimusraportti 5, 1991.
- van DIJK, Teun A. Principles of critical discourse analysis. *Discourse & Society*. 4(1993):2, s. 249-283.
- ERICSON, Richard V., BARANEK, Patricia M. and CHAN, Janet B.L. *Negotiating Control: A Study of News Sources*. Milton Keynes, Open University Press 1989.
- ERONEN, Risto. Journalismin lingvistiset strategiat yhteiskunnallistajana — metodikokeilua ja -kriittikiä. Helsingin Sanomien eduskuntavaaliuutisten 1987 tarkastelua. Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos, Julkaisuja A 74, 1991.
- HALL, Stuart. *Kulttuurin ja politiikan murroksia*. Tampere, Vastapaino 1992.
- HEIKKILÄ, Heikki. Poliitiikan näytökset ja prosessit. EY-kysymys 'modernin' politiikan ilmentäjänä. Tampere, Tampereen yliopisto, Poliitiikan tutkimuksen laitos. Tutkimuksia 121, 1992.
- HYVÄRINEN Reija. Suomen EY-jäsenhakemuksen jättäminen tv-uutisissa. Sisällönanalyysin keinoin toteutettu päiväjärjestystutkimus. Tampereen yliopisto, Tiedotusopin pro gradu -tutkielma, 1992.
- NOPONEN, Martti. Kansanedustajan toimi, sen hoitotapa ja kehitys. Teoksessa: NOPONEN, Martti (toim.). Suomen kansanedustusjärjestelmä. Juva ja Porvoo, WSOY 1989, 165-224.
- NOUSIAINEN, Jaakko. Suomen poliittinen järjestelmä. WSOY 1992.
- PALONEN, Kari. Puolueohjelmien retorisesta luennasta. *Politiikka*, 34(1992):4, s. 370-374.
- PEKONEN, Kyösti. Symbolinen modernissa politiikassa. Jyväskylä, Jyväskylän yliopisto, Nykykulttuurin tutkimusyksikkö, Julkaisu 25, 1991.
- PIETILÄ, Kauko & SONDERMANN, Klaus. Luonnoksia joukkoviestinnän sosiologisen tutkimuksen metodeiksi. Tampereen yliopisto, Yhteiskuntatieteiden tutkimuslaitos, Sarja B 50, 1987.
- PIETILÄ, Kauko. Julkisuus on peli eikä peili. *Politiikka*, 31(1989):1, 34-44.
- PIETILÄ, Veikko. Sanoista tekoihin. 'Vieraan puheen' vastaanotosta lehtiutisissa. *Tiedotustutkimus* 14(1991):4, 5-18. (1991a)
- PIETILÄ, Veikko. Onko narratologia vihreämpää aidan journalistiselta puolelta? Kirjallisuudentutkijain Seuran vuosikirja 45. Helsinki, SKS 1991, 175-191. (1991b)
- RENTOLA, Ilkka. Normaalijournalismin säännöt. Yhdysvaltalaisen journalismin oppikirjallisuuden esittämän ideaalityypin tarkastelua. Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos, Julkaisuja Sarja A 47, 1983.
- RIDELL, Seija. Miten uutinen 'puhuttelee'?. Uutisen ja yleisön suhteen tarkastelua diskursiiviselta kannalta. Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos. Sarja A 63, 1990.
- TUCHMAN GAYE. Qualitative methods in the study of news. Teoksessa: JENSEN, Klaus Bruhn & JANKOWSKI, Nicholas W.A. (eds.). *Handbook of Qualitative Methodologies for Mass Communication Research*. London and New York, Routledge 1991, 79-92.